

Verslag

Omschrijving	Tussentijdse bijeenkomst Breed Handelsberaad over geschillenbeslechting in het duurzaamheidshoofdstuk in handelsakkoorden	Postbus 20061 2500 EB Den Haag Nederland http://www.government.nl
Vergaderdatum en -tijd	Donderdag 30 maart 2017, 14:30-16:05	Datum 7 april 2017
Vergaderplaats Aanwezig	Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek CNV Vakcentrale, Consumentenbond, EVO-Fenedex, FNV, Greenpeace, Milieudefensie, Partos, SOMO, Unilever, VCP, VNO-NCW/MKB-NL	
Bijlagen	<i>Kamerbrief appreciatie onderzoek,</i> Onderzoek: Dispute Settlement in the Trade and Sustainable Development Chapters of EU Trade Agreements,	

Tijdens het plenaire debat over de voorlopige toepassing van het EU-Canada handelsakkoord (CETA) op 7 juni 2016 heeft het kabinet toegezegd onderzoek te laten doen naar de mogelijkheden om tot een geschillenbeslechtingsmechanisme te komen dat in staat is naleving van de duurzaamheidsbepalingen in een handelsakkoord af te dwingen.

Dit onderzoek, uitgevoerd door de Katholieke Universiteit Leuven, richt zich met name op de toegang voor derde partijen en de mate van afdwingbaarheid in een vijftal bestaande geschillenbeslechtingsmechanismes. Het onderzoek neemt geen positie in over welke vorm van geschillenbeslechting gewenst is.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (hierna: MinBZ) licht het onderzoek toe via een presentatie. Ook gaat MinBZ kort in op het doel en de implementatie van duurzaamheidshoofdstukken in de nieuwe generatie handelsakkoorden. MinBZ benadrukt dat effectiviteit leidend is voor de invulling van duurzaamheidsafspraken in handelsakkoorden, inclusief de geschillenbeslechtingsprocedure. Op dit moment hanteert de EU een coöperatieve aanpak, die voorziet in een constructieve dialoog over een breed scala van duurzaamheidsthema's met een belangrijke rol voor private sector, vakbonden en NGO's. Betere betrokkenheid van alle EU-lidstaten, maar ook maatschappelijke partijen kan de kwaliteit van deze dialoog verder verbeteren.

MinBZ geeft aan dat het mogelijk is om bij een vervolgbijeenkomst aan de hand van een casus dieper op het onderwerp in te gaan. De BHB-leden ontvangen dit voorstel positief.

Tevens meldt MinBZ dat het voor BHB-leden mogelijk is om het *position paper* van Nederland ten aanzien van de onderhandelingen met Indonesië over een handelsakkoord in te zien in de leesruimte.

Een lid geeft aan blij te zijn dat het onderzoek zich richt op afdwingbaarheid. Verder pleit het lid voor de verheffing van duurzaamheidsbepalingen boven investeringsbepalingen via een zogenaamde *supremacy clause*. Het right to regulate moet volgens het lid veranderen naar een plicht om te reguleren, ook op het gebied van milieuverplichtingen. Het lid vindt het tevens belangrijk om positief te engageren met het Binding Treaty-proces in Genève.

Een lid dankt MinBZ voor het laten uitvoeren van het onderzoek en het agenderen van het onderwerp. Dit lid benadrukt het belang van inclusieve banen, rechtszekerheid en bestaanszekerheid voor werknemers. Verder mogen internationale standaarden, zoals die van de ILO, niet ondermijnd worden. Het lid is blij met de aandacht voor de afdwingbaarheid van duurzaamheidsbepalingen. Ook deelt het de appreciatie van het Investment Court System (ICS)-mechanisme in de kamerbrief. Dit lid vraagt ten slotte welke vervolgstappen zullen worden ondernomen naar aanleiding van het onderzoek.

Datum
7 april 2017

Een lid geeft aan dat het onderzoek helpt om de complexe materie te verwerken en uit de wens om zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaande instituties. Verder pleit het lid voor het verhogen van boetes bij overtredingen van duurzaamheidsafspraken om de attentiewaarde op het onderwerp te verhogen. Ook geeft het lid aan dat alle belanghebbenden een beroep op een geschillenbeslechtingmechanisme moeten kunnen doen.

Een lid pleit voor het recalibreren van handelsverdragen. Handel en investeringen moeten een middel zijn om een eerlijke en duurzame economie te waarborgen. Volgens het lid is het belangrijk dat er een mechanisme komt waarbij derde partijen multinationale ondernemingen aansprakelijk kunnen stellen. Bij geschillenbeslechting en het samenstellen van een expertpanel moeten ook andere arbiters met een niet-handelspolitieke achtergrond, zoals klimaatexperts en arbeidsjuristen, betrokken worden. Verder suggereert het lid om eerst te kijken naar mogelijkheden om het nationale rechtssysteem uit te putten. Dit lid vraagt ten slotte of duurzaamheidsbepalingen ook worden opgenomen in het nieuwe NL model voor investeringsverdragen.

Een lid vindt het mooi dat het onderzoek is uitgevoerd en steunt de inhoud van de appreciatiebrief. Dit lid wijst naar het belang van het TTIP-advies van de Sociaal Economische Raad (SER). Het lid geeft verder aan dat het belangrijk is om te kijken waar nationale systemen versterkt kunnen worden in relatie tot internationale systemen.

Een lid benadrukt het belang van een gelijk speelveld, geen vertraging aan de grens en een efficiënte douanecontrole voor ondernemers. Dit lid vindt het belangrijk dat deze belangen gewaarborgd blijven.

Een lid stelt dat handelsakkoorden in eerste plaats over handel- en investeringen gaan, maar dat geschillenbeslechting over arbeidsnormen een mogelijkheid is. Bijvoorbeeld via de standaarden van de Internationale Arbeidsorganisatie. Zo kan een gelijk speelveld worden gecreëerd. Tevens benadrukt dit lid het belang van investeringsbescherming in de vorm van ICS.

Een lid benadrukt het belang van duurzaamheid, de naleving van klimaatafspraken en de *Sustainable Development Goals*. Ook geeft dit lid aan dat het belangrijk is om realistisch te blijven en om binnen afzienbare tijd een positieve impact te kunnen maken.

MinBZ antwoordt op de vraag van een lid dat niet alle lidstaten even actief zijn op dit onderwerp. MinBZ vraagt aanwezigen om het onderzoek vooral met hun achterban te delen om zo betrokkenheid te creëren, ook op EU-niveau.

MinBZ geeft aan dat in het investeringshoofdstuk en investeringsbeschermingsovereenkomsten (IBOs) substantiële en procedurele

bepalingen zijn opgenomen. De IBOs worden momenteel herzien. Voor het nieuw model investeringsverdrag volgt nog een publieke consultatie en een BHB-bijeenkomst.

Datum
7 april 2017

Wat betreft het doorlopen van nationaal recht geeft MinBZ aan dat handelsverdragen op staat tot staat niveau zijn en boven nationale wetgeving staan. Met uitzondering van het investeringshoofdstuk kunnen hier voor individuen geen rechten aan worden ontleend. Wanneer een investeerder in overtreding is van nationale wetgeving, dan kan een staat altijd een procedure tegen een investeerder beginnen onder nationaal recht.

MinBZ geeft verder aan dat er een gezamenlijke interpretatieve verklaring over CETA is, deze gaat ook over de duurzaamheidshoofdstukken. De EU en Canada zeggen hierin dat zij voornemens zijn geschillenbeslechting in te zetten in het geval van een geschil. Daarnaast besluiten de EU en Canada tot een '*early review*' ten aanzien van de geschillenbeslechting voorzien voor de duurzaamheidshoofdstukken. Op dit moment worden de eerste stappen gezet om deze evaluatie voor te bereiden. Het consultatieproces van MinBZ in de aanloop naar een standpuntbepaling loopt ongeveer parallel aan dat op EU-niveau. De Europese Commissie zal via alle bestaande structuren consulteren met alle belanghebbenden, inclusief private sector, vakbonden en NGO's.

Een lid geeft aan dat door het aanbrenge van een hiërarchie afspraken ook bindender gemaakt kunnen worden. Dit is volgens het lid ook in het belang van bedrijven die de normen netjes volgen, omdat het voor hen een gelijk speelveld creëert. Dit lid vindt het tevens belangrijk om te kijken naar *due diligence* bij bedrijven in geval van internationale verplichtingen. Ook pleit het lid voor uitzonderingsclausules, bijvoorbeeld beleidsvrijheid om mensenrechten te bevorderen. Het lid roept verder op om *sustainability impact assessments* ex ante én ex post uit te voeren. Verder pleit het lid voor het opnemen van een rendez-vous-clausule in akkoorden, zodat waar afspraken blijken negatieve effecten te hebben deze gemakkelijk kunnen worden aangepast.

Een lid ziet uit naar de consultatie in juni met de Europese Commissie. Deze BHB-bijeenkomst vormt een goede voorbereiding hierop. Het lid is voorstander van het opnemen van *review*-clausules. Ook benadrukt het lid het belang van de inachtneming van ontwikkelingsniveaus tussen handelspartners wanneer afspraken over duurzaamheid gemaakt worden.

Een lid deelt de opvatting van het lid die hiervoor het woord had en geeft aan dat grote ondernemingen veel bezig zijn met duurzaamheid. Zo proberen ze om arbeids- en milieustandaarden in praktijk te brengen, bijvoorbeeld bij het bouwen van voetbalstadia voor het WK in Zuid-Afrika. Dit lid vraagt om opheldering over de verhouding van internationale geschillenbeslechting tot het nationaal recht. Het lid vindt het belangrijk dat de nationale rechtsgang moet worden doorlopen, voordat sprake kan zijn van een internationale procedure

MinBZ geeft aan dat het nationale recht in Nederland niet ter discussie staat en dat in investeringshoofdstukken geen betere bescherming wordt geboden dan onder het Nederlandse recht. In andere landen geldt dat niet altijd. De verplichting tot het uitputten van het nationale rechtssysteem kan onevenwichtig erg zwaar zijn. In moderne akkoorden zoals CETA worden investeerders aangemoedigd om gebruik te maken van het nationaal recht. Hier is echter wel een *no u-turn*-verplichting opgenomen: na een finale uitspraak in het nationaal recht kan men niet naar het internationaal recht stappen.

Een lid vindt het problematisch dat geen verplichtingen voor investeerders worden opgenomen in het modelovereenkomst. Dit lid geeft aan dat in ontwikkelingslanden wantrouwen is over de intenties van de EU. De reputatie van de EU is slecht en de EU wordt gebruik van dubbele standaarden verweten.

Datum
7 april 2017

MinBZ stelt voor om deze discussie uit te stellen tot een volgend BHB over de nieuwe IBO-modelovereenkomst. Een lid benoemt de aarzelende houding van EU-landen in het Binding Treaty-proces in Genève.

Een lid verwijst naar de reset-strategie van handelsakkoorden en verminderd maatschappelijk draagvlak voor handelsakkoorden. Dit lid acht het van belang om in te zetten dat handelsakkoorden overeind blijven. De achtergronddreiging is dat akkoorden er niet meer komen. Het lid geeft verder aan dat awareness onder vakbewegingen in de EU groot is. Het lid pleit ook om CETA niet gelijk te stellen aan TTIP in het publieke debat.

MinBZ geeft aan nog terug te komen op het mandaat voor het moderniseren van de douane-unie met Turkije. Verder vindt op 4 mei de volgende BHB-bijeenkomst plaatst. Deze gaat over de RBZ Handel.

Vervolgstep

1. In juni zal naar verwachting een volgende BHB-overleg worden gepland. BHB-leden worden aangemoedigd om in de voorbereiding *position papers* in te dienen en uit te wisselen.